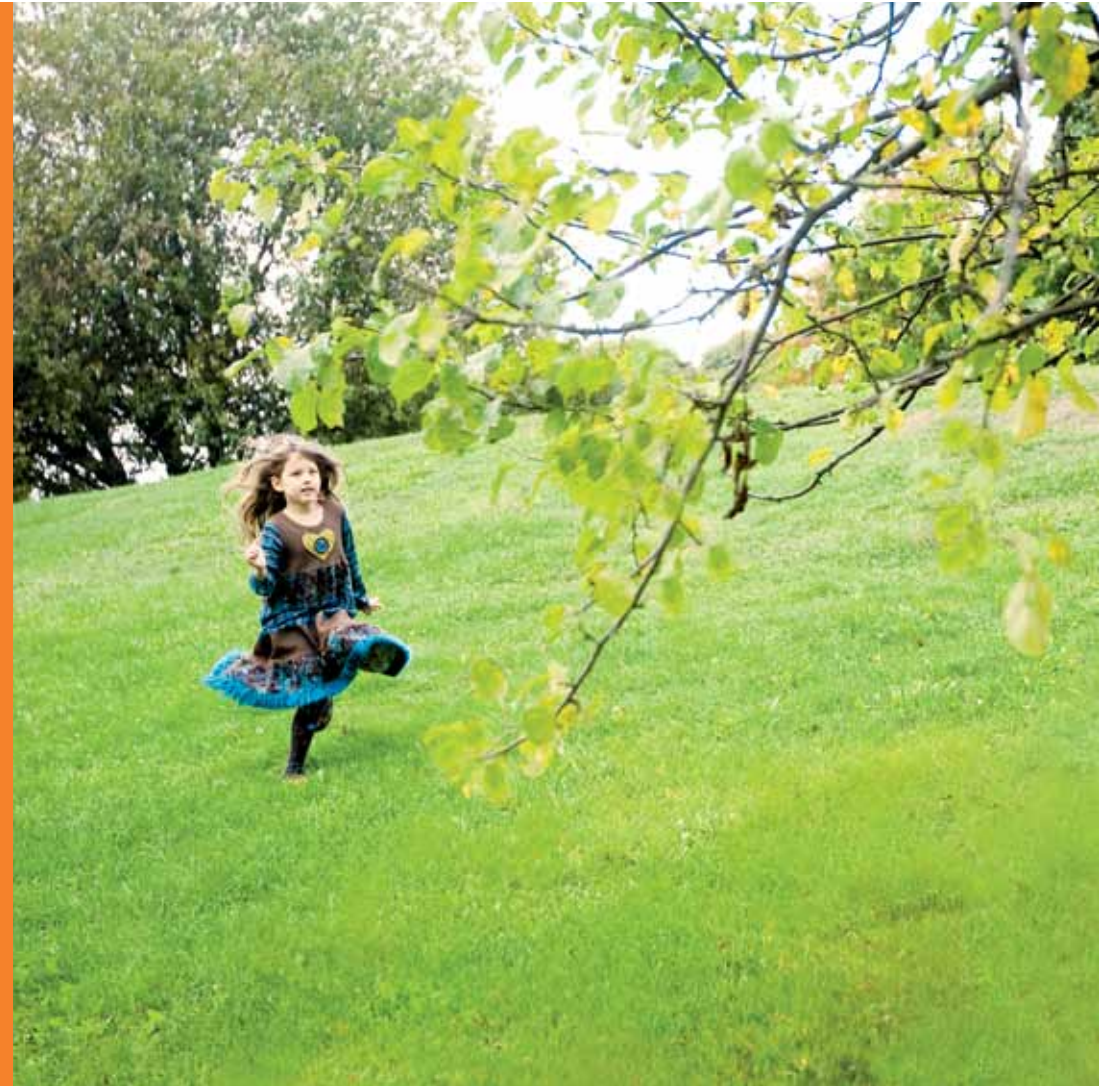

LAPSIASIAVALTUUTETTU

Lapsiasiavaltuutetun toimiston toimintasuunnitelma vuodelle 2011

Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisuja 2011 | 5

Hyvä lapsuus kaikille!

Lapsiasiavaltuutetun visio [\[lue verkossa\]](#)

- Enemmän aikuisten läsnäoloa ja vähemmän yksinäisyyttä.
- Enemmän leikkiä ja vähemmän suorittamista.
- Enemmän ehkäiseviä palveluita ja varhaista tukea.
- Lapsille enemmän mahdollisuuksia osallistua ja tulla kuulluksi.

Sisältö

Hyvä lapsuus kaikille!.....	2
Lapsiasiavaltuutetun toimiston tehtävä	3
Arvioita toimintaympäristöstä vuonna 2011	4
Lapsiasiat uuden hallituksen ohjelmaan	5
Suomen lapsen oikeuksien tila YK:n arvioitavana	6
Lasten ja nuorten oikeusturvan edistäminen	7
Lapsen oikeuksien päivän teemana kasvatus	8
Lasten ja nuorten kokemustieto aikuisten käyttöön	9
Lapset ja nuoret neuvonantajina	10
Viestintä ja verkostoituminen	11
Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisut vuonna 2011	12
Hallinto ja talous	13

Kaikissa yhteiskunnan päätöksissä lapsen etu tulee asettaa etusijalle. Tavoitteena on se, että mahdollisimman monella lapsella ja nuorella Suomessa on riittävän pitkä ja huoleton lapsuus. Jokaisella alle 18-vuotiaalla on oikeus olla lapsi.

Lapsiasiavaltuutettu on hallinnollisesti sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimiva itsenäinen viranomainen. Tehtävä on määritelty laissa lapsiasiavaltuutetusta (1221/2004).

Toimipaikka on Jyväskylä. Lapsiasiavaltuutetun apuna toimii valtioneuvoston asettama lapsiasianeuvottelukunta (asetus 274/2005).

www.lapsiasia.fi

www.lastensivut.fi

Lapsiasiavaltuutetun toimiston toimintasuunnitelma vuodelle 2011
Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisuja 2011:5

Julkaisija
Lapsiasiavaltuutetun toimisto
Vaasankatu 2, 40100 Jyväskylä
Puhelin: 09-160 73986
Faksi: 014-337 4248
Sähköposti: lapsiasiavaltuutettu@stm.fi

www.lapsiasia.fi
www.lastensivut.fi
ISSN-L 1798-3991
ISSN 1798-4009 (verkkojulkaisu)
ISBN 978-952-00-3141-1 (PDF)

PDF julkaistu verkossa 1.3.2011
www.lapsiasia.fi

Taitto
Workshop Pälvä Oy
Kannen kuva
Panu Pälvä
Muut kuvat
Pixmac

Julkaisun kuvituksena käytetyt valokuvat eivät liity selvitykseen, eli tekstissä esiintyvät sitaattit eivät ole kuvissa olevien lasten ja nuorten ajatuksia.

Lapsiasiavaltuutetun toimiston tehtävä

Lapsiasiavaltuutettu on yhteiskunnassa

- lapsen äänen vahvistaja
- sillanrakentaja eri toimijoiden kesken
- aloitteellinen vaikuttaja

Lapsiasiavaltuutetun työtä ohjaavat arvot

- lapsuuden arvostus
- rohkeus ja itsenäisyys lapsen edun puolustamisessa
- herkkyyks ja välittäminen
- tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus

Toimiston työssä:

- yhteistyökyky ja palvelualttius
- luovuus ja kehitysmyönteisyys

Lapsiasiavaltuutetun toiminnan kuvaus

Lapsiasiavaltuutettu edistää lapsen etua ja oikeuksia:

- kuuntelee lasten mielipiteitä ja välittää niitä päättäjille
- vaikuttaa lapsinäkökulman vahvistamiseksi
- seuraa ja raportoi lasten hyvinvoinnista ja oikeuksien toteutumisesta
- jakaa tietoa lapsen oikeuksista
- edistää lapsipolitiikan yhteistyötä

Lapsiasiavaltuutettu ei ratkaise tai anna kannanottoja yksittäisen lapsen tai perheen asiassa.

Lapsiasiavaltuutetun toimisto kerää tietoa lasten hyvinvoinnista ja oikeuksien toteutumisesta:

- lasten tapaamiset ja mielipiteiden selvitykset
- kansalaisyhteydenotot
- tutkimusjulkaisujen seuranta
- yhteydenpito alan järjestöihin, asiantuntijoihin ja muihin viranomaisiin

Lapsiasiavaltuutetun toiminnan tuotoksia ovat:

- vuosikirja
- aloitteet, lausunnot, suositukset ja ohjeet viranomaisille ja muille alan toimijoille
- kansalaisyhteydenottovastaukset
- lasten mielipiteiden raportit
- Sisu-kissan kiertueet
- muut julkaisut
- tiedotteet medialle
- verkkopalvelut aikuisille ja alakouluikäisille www.lapsiasia.fi ja www.lastensivut.fi
- lapsen oikeuksien tiedotusaineisto (esitteet suomeksi, ruotsiksi, englanniksi, saamen kieliksi, romanikielellä, venäjäksi ja viittomakielellä)
- puhe- ja koulutustilaisuudet sekä julkiset esiintymiset mediassa
- sidosryhmäkirjeet

Asetuksessa määritelty tehtävä on laatia valtioneuvostolle vuosikirja, jossa kuvataan lapsiasiavaltuutetun toimintaa sekä arvioidaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja oikeuksien tilaa.

Lapsiasiavaltuutettu edistää lapsen etua ja oikeuksia yleisellä yhteiskunnallisella tasolla, itsenäisesti, mutta yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Työn perustana on YK:n lapsen oikeuksien sopimus.

Arvioita toimintaympäristöstä vuonna 2011

MYÖNTEISTÄ

- Lapsen oikeuksien tuntemus on parantunut ja suhtautuminen lasten osallistumiseen on myönteistä.
- Monialainen yhteistyö lasten, nuorten ja perheiden palveluissa on saanut enemmän jalansijaa ja ymmärrystä kunnissa ja ministeriöissä.
- Eräistä kunnista on hyviä esimerkkejä ehkäisevän työn vahvistumisen eduista.

RISKEJÄ

- Osassa kuntia talouden ahdinko uhkaa heikentää lasten ja perheiden palveluita.
- Valtion talouden säästöpainheet voivat kohdistua lasten ja perheiden palveluihin ja etuuksiin.
- Jos valtionhallinnossa 2007–2011 tehtyä lapsi, nuoriso- ja perhepolitiikan yhteistyötä ei saada vakinaistettua, palveluiden kokonaisvaltainen johtaminen vaikeutuu.
- Valvonnan liian pienet resurssit ja osaavien sosiaalityöntekijöiden pula.

MAHDOLLISUUKSIA

- Lasten mielipiteiden selvittäminen ja huomioon ottaminen ei ole ensisijaisesti kiinni rahasta vaan aikuisten asenteista ja toimintatavoista.
- Kasvatuskumppanuuden vahvistuminen ja yhteistyö vanhempien kanssa eri palveluissa.
- Monialainen johtaminen lasten, nuorten ja perheiden asioissa sekä valtiolla että kunnissa.
- Ihmisoikeuskasvatuksen vahvistuminen perusopetuksen opetussuunnitelmissa.
- Valtion valvonnan terästyminen ja laatu-ajattelu lastensuojelupalveluissa
- Neuvola- ja kouluterveydenhuollon uusi asetus vahvistaa ehkäiseviä palveluita.

Lapset, nuoret ja perheet uuden hallituksen ohjelmaan

Vaaleja edeltävässä vaikuttamisessa tavoitteena on nostaa lapset, nuoret ja perheet yleisen yhteiskunnallisen keskustelun agendalle. Vaalien jälkeen tavoitteena on varmistaa lasten, nuorten ja perheiden kannalta keskeiset tavoitteet seuraavan hallituksen ohjelmaan. Tätä varten on yhteistyössä eri lasten ja nuorten kanssa toimivien tahojen kanssa on laadittu ”Lasten ja nuorten hallitusohjelma 2011–2015” [\[lue verkossa\]](#). Tärkeänä yhteistyökumppanina on Suomen nuorisoyhteistyö Allianssi ry. Kansanedustajaehdokkaiden sitoumuksia ohjelmaan kerätään www.alli.fi -sivuilla.

Lapsiasiavaltuutetun vaikuttamisteemat ja -aineistot kootaan verkkoon www.lapsiasia.fi Vaalit 2011 -sivulle [\[lue verkossa\]](#).

Vaikuttamisen perusviestit ovat:

- Lasten ja nuorten hyvinvointi on Suomelle tärkeää.
- Aikaa lapselle – arvoa kasvatukselle.
- Jokainen kasvattaa esimerkillään.
- Lasten yhdenvertaisuus ja syrjinnän vähentäminen lasten arjessa.
- Lasten kokemustieto auttaa aikuisia palveluiden kehittämisessä.
- Monialaisella ja ammattikuntien rajat ylittävällä johtamisella ehkäistään lasten pahoinvointia.

Monien tavoitteiden kannalta on tärkeä saada vakiinnutettua hallinnonalarajat ylittävä yhteistyö valtionhallinnossa sekä vahvistaa monialaista johtamista. Palveluiden painopistettä tulee siirtää perheitä ajoissa tukevaan suuntaan niin kunnissa kuin valtiollakin yhdessä järjestöjen kanssa. Valtioneuvoston lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelmassa aloitettua työtä tulee jatkaa seuraavissa asioissa: lapsen oikeuksien viestintäyhteistyö, lasten hyvinvoinnin tietopohjan vahvistaminen, lasten ja nuorten osallistumisen edistäminen sekä päätösten lapsivaikutusten arvioinnin edistäminen.

Yksityiskohtaisempia tavoitteita seuraavalla hallituskaudella ovat

- Lapsiperheiden eropalveluiden kehittäminen [\[lue verkossa\]](#) kokonaisvaltaisesti lapsen edun näkökulmasta.
- Lapsinäkökulman vahvistaminen vammaispolitiikassa (julkaisu keväällä 2011).
- Yksin tulevien maahanmuuttajalasten palvelut osaksi lastensuojelua [\[lue verkossa\]](#).
- Vankilassa olevan vanhemman lapsen oikeuksien vahvistaminen (tapaamiset, tiedotus, vertaistuki).
- Lapsiystävällinen sairaala – ajattelu ja lapsiasiakkaan huomiointi terveydenhuollon laadussa.

Lapsiasiavaltuutetun vuosikirjaan kootaan keskeiset hallitusohjelmataavoitteet ja lasten hyvinvoinnin haasteet tulevalle vaalikaudelle. Vuosikirja julkaistaan molemmilla kansalliskielillä huhtikuussa, mutta tekstimäärältään aiempia vuosia lyhyempänä.

Lapsiasiavaltuutettu arvioi myös yhdessä lapsiasianeuvottelukunnan kanssa vuosien 2007–2011 valtioneuvoston lapsi- ja nuorisopoliittisen ohjelman toteutumista sekä osallistuu uuden ohjelman linjaamiseen. Yhteistyötä valtion nuorisosiain neuvottelukunnan kanssa tiivistetään. Neuvottelukunta tekee aloitteen eri ministeriöille vankiperheiden lasten tuen tarpeista. Lapsiasianeuvottelukunnan [\[lue verkossa\]](#) kausi päättyy toukokuun lopussa. Keväällä toimintaa arvioidaan ja lapsiasiavaltuutettu tekee STM:lle esityksen uuden neuvottelukunnan jäsenistöstä. ●

Suomen lapsen oikeuksien tila YK:n arvioitavana

- Lapsiasiavaltuutetun oma raportti YK:lle.
- YK-raportoijan kutsuminen Suomeen.
- Tiedottaminen myös lapsille ja nuorille.

YK:n lapsen oikeuksien komitea arvioi vuoden 2011 alkuvuoden aikana Suomen valtion neljättä määräaikaisraporttia lapsen oikeuksien sopimuksen toimeenpanosta. Lapsiasiavaltuutettu antoi tammikuussa ensimmäistä kertaa arviointiprosessiin oman lisäraporttinsa sekä osallistuu Genevessä järjestettäviin kuulemistilaisuuksiin. Lisäraportin [\[lue verkossa\]](#). ohella lapsiasiavaltuutettu julkaisee myös YK-arvioinnin tueksi aiempien vuosien romani- [\[lue verkossa\]](#). ja saamelaislasten [\[lue verkossa\]](#). selvityksistä laaditut englanninkieliset artikkelit. Lapsiasiavaltuutettu korostaa raportissaan lapsilta ja nuorilta kerättyjä mielipiteitä [\[lue verkossa\]](#).

Suomessa lapsen oikeudet toteutuvat monelta osin hyvin. Huolta herättäviä asioita ovat kuitenkin lasten ja nuorten kokemus yksinäisyys [\[lue verkossa\]](#). sekä koulun ja harrastusten suorituspainotteisuus. Lasten, nuorten ja perheiden eriarvoistuminen vaatii myös toimenpiteitä. Lapsiasiavaltuutetun toimiston henkilöstöä tulisi lisätä ja työstä tulisi voida raportoida suoraan eduskunnalle.

Lastensuojelun Keskusliiton kokoama järjestöjen valtuuskunta sekä lapsiasiavaltuutettu ja eduskunnan oikeusasiamies osallistuvat niin sanottu *pre-session* -kuulemiseen Genevessä 8. helmikuuta. Komitea on nimennyt Suomen raporttoijaksi unkarilaisen jäsenensä *Maria Hercogin*. Yhteistyössä Lastensuojelun Keskusliiton kanssa kutsutaan raporttoija keväällä Suomeen, jolloin teemana on erityisesti lasten ja nuorten oma osallistuminen. Komitea kutsuu Suomen valtion (hallituksen) edustajat kuultavaksi kesäkuun alussa. Tämän jälkeen komitea [\[lue verkossa\]](#) antaa Suomen valtiolle uudet suositukset lapsen oikeuksien sopimuksen toimeenpanosta.

Komitean suositusten aktiiviseen tiedottamiseen panostetaan etenkin syksyllä 2011. Tiedottamista suunnataan myös suoraan lapsille ja nuorille. ●

Lasten ja nuorten oikeusturvan edistäminen

- Parempi tiedottaminen lapsille ja nuorille.
- Lainvalvojien sekä ihmisoikeusviranomaisten toiminta lapsiystävälliseksi.
- Laitosten valvontaan lapsia ja nuoria osallistavat mallit.
- Raportti potilasasiamiesten työn lapsinäkökulmasta.
- Lapsen oikeudet osaksi sairaaloiden laatuajattelua.

Lapsiasiavaltuutetun toimisto hakee vuoden aikana yhteistyökumppaneita lasten ja nuorten oikeusturvan edistämiseen. Tavoitteena on useampivuotinen hanke, jossa parannetaan tiedotusta lapsille, nuorille ja heidän vanhemmilleen sekä muutetaan oikeusturva-alan toimintakäytäntöjä lapsiystävällisemmiksi. Kootaan hankkeen tueksi lapsioikeusjuristien verkosto.

Suomalainen perusoikeuksien, ihmisoikeuksien ja lainvalvontajärjestelmä on hajanainen. Lasten, nuorten tai heidän vanhempiensa ei ole helppo päästä selville siitä, mihin tahoon oikeusturva-asioissa tulee ottaa yhteyttä. Paikallisten sosiaali- ja potilasasiamiesten asema on epäselvä ja resurssit vähäiset. Lapsiasiavaltuutetulle tulevat kansalaisyhteydenotot osoittavat tarvetta lapsen oikeuksia ja palveluita koskevaan oikeudelliseen neuvontaan. Toimiston omana tavoitteena on alkuvuoden 2011 aikana purkaa kansalaisyhteydenottojen sumaa. Tähän on tavoitteena saada korkeakouluharjoittelijan apua.

Lainvalvojat tai perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien valvojat eivät toimi vielä lapsiystävällisesti niin, että alaikäisten mahdollisuuksia saada itsenäisesti asiansa tutkittavaksi parannettaisiin. Vuonna 2010 tehdyn kartoituksen pohjalta Lapsi-

asiavaltuutetun toimisto tiivistää yhteistyötään eduskunnan oikeusasiamiehen, sosiaali- ja terveydenhuollon valvontavirasto Valviran, aluehallintovirastojen sekä muiden ihmisoikeusvalvojien kanssa.

Ensimmäisenä askeleena yleisessä tiedottamisessa toteutetaan alakouluikäisille suunnatun www.lastensivut.fi – osana ”Apua moneen ongelmaan” -osio.

Painopisteenä on lastensuojelun sijaishuollon asiakkaana olevien lasten ja nuorten oikeusturvan parantaminen sekä lapsinäkökulman vahvistuminen lastensuojelun sijaishuollon valvonnassa. Yhteistyökumppanina on Pesäpuu ry:n Selviytyjät-ryhmä, jonka kanssa kehitetään lastensuojelun sijaishuollon asiakkaille heidän oikeuksistaan ja vastuistaan tiedottavaa esitettä. Esiteasiassa yhteistyötä tehdään myös Lastensuojelun Keskusliiton kanssa. Seminaarissa [\[lue verkossa\]](#) 22. maaliskuuta Helsingissä valotetaan aikuisille lasten ja nuorten mahdollisuuksia sijaishuollon kehittäjinä.

Toteutetaan Pesäpuu ry:n kanssa ”sijaishuollon kiertue”, jossa selvitetään sijoitettujen lasten ja nuorten mielipiteitä ja näkökulmia. Kiertueella on mukana myös Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Kartoitetaan malleja lasten ja nuorten omaan osallistumiseen ja vaikuttamiseen sijaishuollon yksiköiden arjessa ja laadun määrittämisessä (esim. asiakasraadit tai oppilaskuntatyöppiset toimijat).

Lapsen oikeuksia terveydenhuollossa valottaa potilasasiamiehille tehty kysely, jonka raportin lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisee vuoden 2011 keväällä. Lapsen oikeuksista terveydenhuollossa pyritään keskustelua laventamaan niin, että sillä ymmärretään muutakin kuin lapsen ja nuorten itsemääräämisoikeutta. Vaikutetaan STM:öön ”lapsi asiakkaana” -näkökulman vahvistamiseksi. Aloitetaan NOBAB ry:n [\[lue verkossa\]](#) (Pohjoismainen lapsen oikeudet sairaalassa -yhdistys) kanssa vaikuttamistyö ”lapsiystävällinen sairaala” -näkökulman saamiseksi osaksi laatuajattelua terveydenhuollossa.

Alkanutta yhteistyötä Mannerheimin Lastensuojeluliiton ”Lasten ja nuorten puhelimen ja netin” kanssa jatketaan. Tuetaan puhelimen varainkeruuta kunnista. Tehdään yhteistyötä oikeusturva-asioiden neuvonnassa. Vaikutetaan rikoksen uhriksi joutuneiden lasten ja nuorten ilmoituskynnyksen madaltamiseksi. ●

Lapsen oikeuksien päivän teemana kasvatus

Edistetään yhteisen kansallisen lapsen oikeuksien viestintäkampanjan toteuttamista vuonna 2011 teemalla ”Lapsella on oikeus myönteiseen kasvatukseen”. Teemaa syvennetään seuraavilla teemoilla:

- Jokainen aikuinen on kasvattaja eli esimerkki lapselle.
- Aikaa lapselle – arvoa kasvatukselle.
- Hellyys kasvattaa parhaiten – ei väkivallalle.
- Tavoitteena lapsen ja aikuisen molemminpuolinen kunnioitus ja arvostus.

Lapsen oikeuksien sopimuksen ratifoinnista Suomessa tulee vuonna 2011 kuluneeksi 20 vuotta. Lapsen oikeuksien viestinnässä yhteistyökumppaneja ovat aiemmin vuonna 2009 toteutetun kampanjaverkoston jäsenet. Lapsiasiavaltuutetun 5-vuotisjuhlista alkanutta yhteistyötä Suomen Vanhempainliiton, Seurakuntien Lapsityön Keskus ry:n sekä Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa jatketaan ja julkaistaan keväällä kasvatusteemasta artikkelikirja sekä syksyllä teesit kasvatuksesta. Tuodaan vanhemmuuden ja kotikasvatuksen arvostus myös työmarkkinajärjestöjen esityslistalle liittyen työn ja perheen yhteensovittamiseen ja työurien pidentämiseen.

THL:n kanssa edistetään kuritusväkivallan vastaisen kansallisen mielipidevaihtamisen kampanjan toimeenpanoa kansallisen toimintaohjelman mukaisesti. Tavoitteena on myös aiempaa tiiviimpi pohjoismainen yhteistyö. Vuonna 2010 tehdyn kyselyn pohjalta tuotetaan aineistoa, joka auttaa avaamaan lasten ja

nuorten omaa näkökulmaa kuritusväkivallan vähentämiseen ja myönteiseen kasvatukseen. Tuetaan STM:ä kuritusväkivallan vastaisen ohjelman [lue verkossa]. toimeenpanossa sekä yhteydenpidossa tässä asiassa Suomessa toimiviin uskonnollisiin yhteisöihin ja kirkkoihin.

Juhlavuonna edistetään ihmisoikeuskasvatusta julkaisemalla yhteistyötahojen kanssa suomenkielinen käännös Euroopan neuvoston Compasito-aineistosta, jota levitetään kouluihin ja järjestöihin. Aloitetaan ihmisoikeuskasvatuksen kouluttajaverkoston pilotointi yhteistyöllä Kasvatus Elämään -säätiön kanssa.

Kansallisen lapsen oikeuksien viestintästrategian toimeenpanossa lapsiasiavaltuutettu vastaa lapsiystävällinen toimija -kriteeristön edistämisestä. Tärkeänä yhteistyökumppanina on Suomen Poikien ja Tyttöjen Keskus (PTK ry), joka pilotoi kriteeristöä seurakunnissa ja edistää lapsivaikutusten arviointia kirkon piirissä.

Lapsiasiavaltuutetun toimisto vastaa lapsen oikeuksien perusesitteiden tuotannosta eri kielillä. Tätä varten arvioidaan LOS-esitteiden sisällöllisen uudistamisen tarpeet yhteistyöverkostossa. Huomioidaan tässä yhteydessä tarpeet tiedottaa YK-komitean suosituksista sekä lapsiasiavaltuutetun omasta raportista lapsen oikeuksien toteutumisesta.

Vahvistetaan lapsen oikeuksista tiedottamista lapsille ja nuorille itselleen sekä lapsiasiavaltuutetun työstä tiedottamista. Alakouluikäisille lapsen oikeuksista tiedottamisessa pääväline on www.lastensivut.fi. Sivujen markkinointia parannetaan ja yhteistyökumppaniverkosta laajennetaan. Linkitetään sivusto paremmin Suomen Lasten Parlamentin työhön ja suunnitteilla olevaan Agora-portaaliin. Tiivistetään yhteyttä koulujen ihmisoikeuskasvatuksen vahvistamiseen. Etusivu uudistetaan uutisemmaksi. Käännetään osa sivustoa ruotsin kielelle. Tehdään lapsiasiavaltuutetun työn ja samalla sivujen markkinoinnin merkeissä vierailu Ahvenanmaalle. Sivujen kummiryhmäyhteistyötä ja Sisu-kissan kouluvierailujen toimintamallia kehitetään. ●

Lasten ja nuorten kokemustieto aikuisten käyttöön

- Selvitys viittomakielisten lasten arjesta ja mielipiteistä.
- Suositukset lasten ja nuorten kokeman syrjinnän vähentämiseksi.
- Lapsinäkökulman vahvistaminen vammaispolitiikassa.

Yhteistyössä Kuurojen Liitto ry:n kanssa selvitetään viittomakielisten lasten kokemuksia omasta arjestaan ja oikeuksiensa toteutumisesta. Lapsiasiavaltuutetun toimisto julkaisee tähän liittyvän selvityksen. Lapsiasiavaltuutetun kuudentena vuosipäivänä 1. syyskuuta järjestetään Jyväskylässä seminaari, jossa selvityksen tuloksista tiedotetaan. Mukaan kutsutaan myös viittomakielisiä ja huonokuuloisia lapsia ja nuoria ja heidän perheitään. Tavoitteena on samalla luoda parempia keskusteluyhteyksiä huonokuuloisten ja viittomakielisten lasten parissa toimivien eri tahojen kesken.

Itä-Suomen yliopisto toteutti vuonna 2010 sisäministeriön toimeksiannosta selvityksen lasten ja nuorten syrjintäkokemuksista. Selvitys julkistetaan maaliskuussa 2011. Lapsiasiavaltuutettu kokoaa yhdessä vähemmistövaltuutetun kanssa tähän liittyvät suositukset päättäjille lasten ja nuorten kokeman syrjinnän vähentämiseksi.

Lapsiasiavaltuutetun toimisto on yhteistyökumppanina sisäministeriön YES4-hankkeessa, jonka tavoitteena on vähentää syrjintää ja lisätä yhdenvertaisuutta. Korostetaan hankkeessa romanilasten ja vammaisten lasten osallistumista kun valtakunnallisia vammais- ja romanipolitiikan linjauksia toimeenpannaan. Tähän liittyy yhteistyö sekä Romaniasian neuvottelukunnan (RONK) että Vammaisten lasten ja nuorten tukisäätiön YTRY-verkoston kanssa. Haetaan lisäksi toimistolle yhteistyötahoja, joiden kanssa voidaan järjestää keskusteluja vammaisten lasten ja nuorten kanssa.

Hyödynnetään Jyväskylässä järjestettäviä lasten ja nuorten messuja (ToukoFest ja My Way) tekemällä ajankohtaisia kyselyjä ja tiedottamalla lapsiasiavaltuutetun työstä. Tiedotetaan kyselyiden tulokset paikallisesti.

Osallistutaan yhteistyökumppanina Pohjoismaiseen taidekasvatuksen menetelmäseminaariin nuorten kulttuurisesta vaikuttamisesta 11.–12.2.2011 Jyväskylässä. ●

Lapset ja nuoret neuvonantajina

- Lausuntoihin lasten ja nuorten omat näkemykset.
- Suomen Lasten Parlamentin (SLP) kanssa yhteistyö suunnitelmallistuu.
- Nuorten neuvonantajaryhmä osallistuu ENYA-verkoston.
- Tiivistetään yhteistyötä Suomen nuorisovaltuustojen kanssa.
- Selviytyjät-ryhmä lastensuojeluasioiden neuvonantajana.

Lapsiasiavaltuutetun neuvonantajina toimivat Keski-suomalaisista nuorista koottu nuorten neuvonantajaryhmä sekä Suomen Lasten Parlamentin (SLP) jäsenet verkon kautta. Lapsiasiavaltuutetun toimiston antamiin lausuntoihin haetaan aina mahdollisuuksien mukaan lasten ja nuorten näkemyksiä neuvonantajaryhmien kautta. Yhteistyötä SLP:n kanssa tiivistetään. Selvitetään mahdollisuudet vastaavaan yhteistyöhön myös Suomen Nuorisovaltuustojen Liiton (Nuva ry) ja Suomen Nuorisovaltuustojen Edustajiston kanssa.

Nuorten neuvonantajaryhmä kokoontuu vuoden aikana noin kuusi kertaa. Toimintaa arvioidaan ensimmäisen kauden päättyessä keväällä 2011. Toimiston henkilöstövalintaprosessiin sisällytetään keskustelu nuorten neuvonantajaryhmän kanssa. Neuvonantajaryhmälle järjestetään päättäjätapaamisia kansanedustajien ja ministereiden kanssa. Nuorten viesti tuodaan myös vaalivaikuttamiseen ja vuosikirjaan. Nuoret osallistuvat myös Euroopan lapsiasiavaltuutettujen ENYA-verkoston toimintaan.

Suomen Lasten Parlamentin hallitus ja valiokunnat kokoontuvat Jyväskylässä 8.–9.4.2011, johon yhteyteen pyritään saamaan myös YK:n lapsen oikeuksien komitean raportoinnin Suomen matka. Syksyllä osallistutaan Tampereella 14.–15.11.2011 pidettävään valtakunnalliseen tapaamiseen. Lähetetään kirjeet SLP jäsenille keväällä ja syksyllä. Kootaan viime syksyltä lasten antama palautte lapsiasiavaltuutetun työhön. Edistetään kouluruokakyselyn [[lue verkossa](#)], leviämistä kouluissa ja uutena kyselynä toteutetaan syksyllä koulujen vessojen laatua arvioiva kysely. Osallistutaan chatteihin ja verkkoistuntoihin aiempaa aktiivisemmin. Suomen Lasten Parlamentin säätien kanssa tehdään vuoden kattava kumppanuussopimus.

Lasten ja nuorten sijaishuollon asioissa neuvonantajaryhmänä toimii Pesäpuu ry:n Selviytyjät-ryhmä. Tavataan vuosittain myös Plan Lastenhallituksen sekä Suomen Lukiolaisten Liiton edustajia.

Laaditaan aikuisille ohjeita lasten osallistumiseen ja mielipiteiden selvittämiseen eri tilanteissa. Kootaan aineistoa jo olemassa olevista sekä laaditaan tarpeen mukaan uutta aineistoa verkkoon. ●

Viestintä ja verkostoituminen

Vuoden 2011 aikana ilmestyy runsaasti julkaisuja, joista pääosa julkaistaan verkossa. YK-vaikuttamisen tarpeisiin kolme julkaisua tehdään englanniksi. Tavoitteena on samalla tiedottaa laajemmin kansainvälisesti lapsen oikeuksien tilasta sekä romani- ja saamelaisvähemmistöistä Suomessa. Kysyntää tällaiselle aineistolle on ollut jo aiemmin.

Vuosikirja on lapsiasiavaltuutetun tärkein sidosryhmille jaettava ja painettava julkaisu. Se valmistuu huhtikuussa. Työnimenä on Aikaa lapselle – arvoa kasvatukselle. Teemat ovat: hallitusohjelmaan vaikuttaminen, YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen toteutuminen Suomessa, lapsella on oikeus kasvatukseen sekä lasten ja nuorten oikeusturvan parantaminen. Vuosikirja kertoo myös lapsiasiavaltuutetun työstä vuonna 2010.

Lapsiasiavaltuutetun verkkosivujen www.lapsiasia.fi sisällöt arvioidaan kokonaisuutena ja lisätään etenkin lasten osallistumisesta ja lapsivaikutusten arvioinnista kertovaa aineistoa. Otetaan maltillisesti käyttöön sosiaalisen median välineitä toiminnasta tiedottamisessa.

Sidosryhmäyhteydenpitoa vahvistetaan kartoittamalla tahoja järjestelmällisesti sekä lähettämällä sähköinen kirje kuusi kertaa vuodessa. Messuille ja tapahtumiin osallistumiseen haetaan yhteistyökumppaneita ja luodaan pitkäjänteinen suunnitelma. Kehitetään messutilanteisiin ja yleisöjakeluun paremmin soveltuvaa materiaalia. Uusia painoksia vanhoista julkaisuista otetaan mikäli määrärahat sen mahdollistavat.

Vahvistetaan verkostoitumista Keski-Suomessa yliopiston, maakunnallisten toimijoiden ja kuntien suuntaan. Valtakunnallisesti tavoitteena on entistä tiiviimpi kunta- ja aluetasolle vaikuttaminen. Yhteistyötä Kuntaliiton kanssa jatketaan. Selvitetään maakuntien liittojen toiminnan lapsi- ja nuorisonäkökulmaa yhteistyössä Suomen Lasten Parlamentin säätöön kanssa. Keski-Suomessa tuetaan nuorten maakunnallisen vaikuttamisen rakenteiden luomista.

- Useita verkkojulkaisuja, myös englannin kielellä.
- Vuosikirjan työnimenä "Aikaa lapselle – arvoa kasvatukselle".

Ulkoisen viestinnän palveluiden ostosta tehdään 3-vuotinen sopimus. Yhteistyötä Jyväskylän yliopiston kanssa jatketaan lasten sivujen kehittämisessä. Mediaseurantaa hyödynnetään paremmin toimiston työn yhteisen vaikuttavuuden kehittämisessä. Julkaisujen ulkoasun graafinen suunnittelu ostetaan ulkoa. •

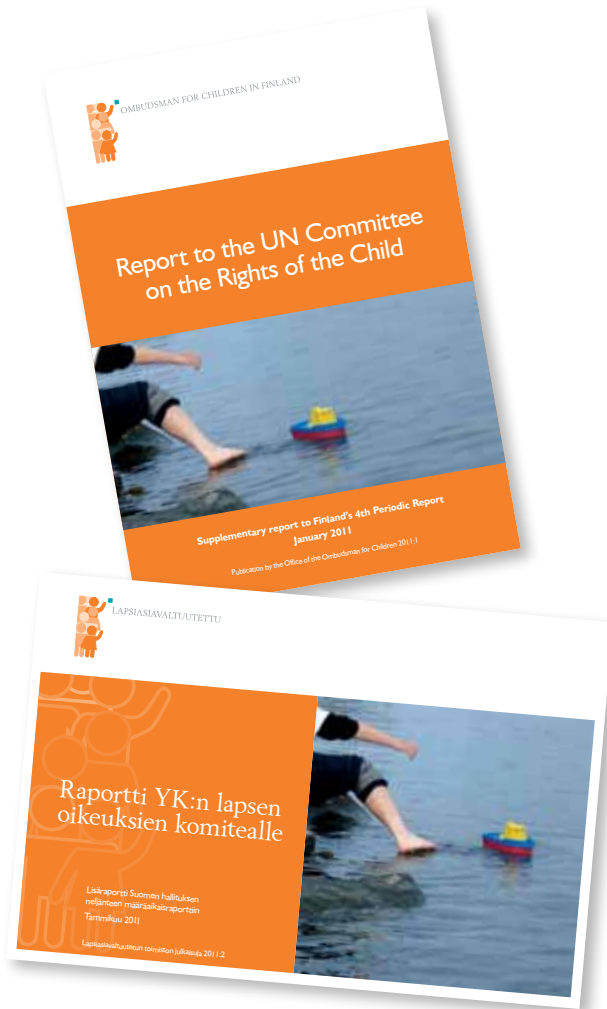
Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisut vuonna 2011

TOIMISTON OMIA JULKAISUJA

- Raportti YK:n lapsen oikeuksien komitealle suomeksi ja englanniksi (verkko, tammikuu)
- Romanilasten oikeuksien toteutuminen englanniksi (verkko, tammikuu)
- Saamelaislasten oikeuksien toteutuminen englanniksi (verkko, tammikuu)
- Lapsiasiavaltuutetun toimintasuunnitelma (verkko, helmikuu)
- Lapsivaikutusten arviointi Suomessa ja kansainvälisesti -tutkimus (verkko, helmikuu)
- Lapsinäkökulma vammaispolitiikkaan -linjaus (verkko + paino, maaliskuu)
- Lapsinäkökulma potilasasiamiesten työhön (verkko, maaliskuu)
- Lapsiasiavaltuutetun vuosikirja 2011 (huhtikuu)
- Kasvata hellästi – lasten näkökulmia kuritusväkivallan vähentämiseen (syksy)
- Lapsen oikeuksien esitteiden uudistaminen (syksy)
- Postikortti ja yleisesite messujakeluun
- Viittomakielisten lasten näkökulma arkeensa ja oikeuksiinsa (yhteistyössä Kuurojen liiton kanssa, elokuu)

YHTEISTYÖSSÄ JULKAISTAVIA

- COMPASITO ihmisoikeuskasvatuksen aineisto (julkaisija Lasten Keskus Oy)
- Kymmenen kysymystä kasvatuksesta (toim. Elina Nivala; Lasten Keskus Oy, kevät)
- Lisäksi selvitetään lapsiasiavaltuutetun lasten kirjoituskilpailun (2009) tuloksista tehdyn ”Ilon koulu” -opinnäytetyön julkaisemista lapsiasiavaltuutetun julkaisusarjassa

Hallinto ja talous

■ Toimiston työhyvinvoinnin parantamisen kannalta on vähennettävä työn kuormittavuutta ja kiireen tuntua. Toimintaa suunnitellaan entistä paremmin ja otetaan työn alle vähemmän uusia hankkeita. Työhyvinvointisuunnitelma valmistuu keväällä 2011.

Videoneuvotteluyhteyksien käytöllä vähennetään matkustustarpeita. STM:n koulutuksia (atk, asiakirjahallinta, verkkopalvelut) pyritään tuomaan mahdollisimman paljon Jyväskylään.

Vuoden aikana on näköpiirissä toimiston henkilökunnan vakiintuminen ja sijaisjärjestelyjen vähentyminen. Toimistotyöhön ostetaan apua vuokratyönä. Tukitehtäviin tarvittaisiin toimistoon virkalisäystä. Toimeksiantosopimuksin voidaan verkostoida asiantuntemusta ihmisoikeuskasvatukseen ja lasten osallistumisen tukeen.

Sosiaali- ja terveystieteiden toimintamenoista on varattu 185 000 euroa lapsiasiavaltuutetun toimiston toimintamenoihin. Tämä määräraha on yhtä paljon kuin viime vuonna.

Talouden seurannan välineitä parannetaan edelleen ottamalla käyttöön toiminnan sisältöä kuvaava jaottelu toteutuneiden kustannusten seurannassa. Talousarviosuunnittelua kohennetaan. Koko vuoden mittaan kiinnitetään huomiota kustannusten hallintaan ja priorisointiin.

Toimiston arkistointisuunnitelma laitetaan toimeen. Laaditaan turvallisuus- ja riskien hallintasuunnitelma. Pehdytään *green office* -ajatteluun.

Selvitetään vuoden aikana mahdollisuuksia saada lisärahoitusta lapsen oikeuksien viestinnän tarpeisiin opetus- ja kulttuuriministeriöstä tai yksityisiltä säätiöiltä. ●

Lapsiasiavaltuutetun toimistossa työskentelevät

Maria Kaisa Aula, lapsiasiavaltuutettu

- esimies
- suunnittelu
- viestintä ja vaikuttaminen

Jaana Tervo, lakimies

- kansalaisyhteydenotot
- vaikuttaminen (lausunnot)
- lapsiasianeuvottelukunta (kevät 2011)
- lapsiasiavaltuutetun sijainen (kevät 2011)

Kirsi Pollari (24.1.–10.6) ja *Anne Hujala* (11.6–), ylitarkastaja

- hallinto ja talous
- vaikuttaminen (aloitteet)
- kansalaisyhteydenotot

Mirkka Jalonen-Alava 1.1.–31.3., *Johanna Küli* (1.4.–), ylitarkastaja

- lasten osallistuminen
- lapset ja nuoret neuvonantajina
- lapsen oikeuksien tiedotus
- ihmisoikeuskasvatus

Pirkko-Liisa Rautio, osastosihteeri

- yhteydenpito ja viestintä
- talous ja henkilöstöhallinto
- lapsiasianeuvottelukunta

Auli Paavola, lapsiasianeuvottelukunnan pääsihteeri (sivutoiminen, kevät 2011)

LAPSIASIAVALTUUTETTU

Lapsiasiavaltuutetun toimisto
Vaasankatu 2, 40100 Jyväskylä
Puhelin: (09) 160 73986
Faksi: (014) 337 4248
Sähköposti: lapsiasiavaltuutettu@stm.fi
www.lapsiasia.fi
www.lastensivut.fi

ISSN-L 1798-3991
ISSN 1798-4009 (verkkójulkaisu)
ISBN 978-952-00-3141-1 (PDF)

LAPSIASIAVALTUUTETUN TOIMISTO